

5. ФАО. Голод у світі зменшується, але зростає в Африці та Західній Азії: звіт ООН. URL: <https://www.fao.org/newsroom/detail/global-hunger-declines-but-rises-in-africa-and-western-asia--un-report/en>

6. FAO, IFAD, UNICEF, WFP and WHO. 2025. The State of Food Security and Nutrition in the World 2025 - Addressing high food price inflation for food security and nutrition. Rome. <https://doi.org/10.4060/cd6008en>

7. Шевченко, А., & Петренко, О. (2024). Продовольча безпека України в умовах війни та пріоритетні напрямки врегулювання її стану. *Економіка та суспільство*, (59). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-24>

Добриніна Л. В.,

к. е. н., ст. викладач

Одеський національний економічний університет

м. Одеса

ФОНДОВИЙ РИНОК УКРАЇНИ: СТРАТЕГІЧНА АДАПТИВНІСТЬ

Сучасна архітектура глобальної та вітчизняної економіки характеризується станом перманентної турбулентності, спричиненої геополітичними конфліктами, пандемічними шоками, енергетичними кризами та інтенсивною цифровою трансформацією. У цих умовах традиційний функціональний базис фондового ринку, що історично включав мобілізаційну, розподільчу, цінову та інформаційну функції, зазнає докорінних змін. Фондовий ринок України перестає бути лише механізмом ефективного перерозподілу капіталу між домогосподарствами та корпоративним сектором і трансформується у складну адаптивну систему, яка забезпечує життєздатність економічного середовища, підтримує макрофінансову стабільність та сприяє фінансуванню державних потреб в умовах кризових потрясінь[1].

Зміна вектору функціонального призначення фондового ринку проявляється насамперед у суттєвому посиленні його захисної та стабілізаційної функцій. Якщо в умовах відносної стабільності фондовий ринок розглядався переважно як інструмент максимізації дохідності та ефективної алокації капіталу через операції з акціями та корпоративними облігаціями, то в період високої невизначеності і воєнних ризиків пріоритетним стає збереження вартості активів, хеджування ризиків та захист фінансової стійкості економічних агентів. Це підтверджується стрімким зростанням попиту на державні цінні папери, зокрема ОВДП, а також на спеціалізовані страхові продукти, пов'язані з воєнно-політичними ризиками. У 2025–2026 роках ринок страхування воєнних ризиків демонструє активне зростання, переходячи від пілотних проєктів до більш структурованої системи з державною підтримкою[1,2].

Паралельно критично важливого значення набуває функція забезпечення ліквідності фондового ринку. У періоди різкої волатильності миттєвий доступ до фінансових ресурсів через операції з високоліквідними інструментами стає ключовим фактором збереження платоспроможності банків, підприємств та домогосподарств. Це стимулює розвиток технологічності біржової

інфраструктури (ПФТС, Українська біржа), підвищення гнучкості торгівлі та інтеграцію цифрових рішень[3].

Технологічний прогрес на тлі економічної нестабільності прискорює відхід від традиційного посередництва та диверсифікацію функціональної ролі фондового ринку в бік fintech-рішень і елементів децентралізованих фінансів. Використання смарт-контрактів та сучасних технологій дозволяє автоматизувати операції, мінімізувати трансакційні витрати та підвищити прозорість. Водночас запровадження концепції Open Banking (офіційний старт 1 серпня 2025 року) розширює інформаційну функцію ринку, роблячи фінансову екосистему більш прозорою, конкурентною та інклюзивною. Це дає змогу інвесторам і суб'єктам господарювання навіть за умов макроекономічної турбулентності оперативно отримувати адаптивні інвестиційні сервіси[4,5].

Особливої специфіки функціонування фондового ринку набуває в умовах воєнного стану в Україні. Тут спостерігається гіпертрофоване посилення регулятивної та фіскальної функцій, коли ринок де-факто перетворюється на ключовий інструмент реалізації державної економічної політики. Це проявляється у двох основних напрямках:

- По-перше, через потужну активізацію ринку державних облігацій (ОВДП), які стали домінуючим сегментом фондового ринку та пріоритетним каналом фінансування бюджетного дефіциту і потреб оборони. З початку повномасштабного вторгнення і до початку 2026 року уряд України залучив через ОВДП понад 2 трильйони гривень, що призвело до ефекту «витіснення» (crowding-out) приватного сектору на ринку капіталу.

- По-друге, через запровадження жорстких адміністративних обмежень на валютному та капітальному ринках Національним банком України (згідно з Постановою №18 від 24.02.2022 та подальшими змінами), які трансформували механізм вільного ринкового ціноутворення у інструмент підтримання макрофінансової стабільності, курсової стійкості та соціального захисту. З 2025 року НБУ поступово здійснює лібералізацію цих обмежень[5].

Отже, трансформація функціональної ролі фондового ринку України в умовах перманентної економічної нестабільності полягає в кардинальному переході від класичної моделі «ефективної алокації ресурсів задля отримання прибутку» до нової моделі «стратегічної стійкості та адаптивності». Синтез цифрових інновацій, сучасних методів ризик-менеджменту, посиленого державного регулювання та домінування державних боргових інструментів дозволяє фондовому ринку зберігати релевантність і виконувати системоутворюючу роль у фінансуванні економіки навіть у найскладніших кризових умовах.

Список використаних джерел

1. Добриніна Л.В. Динаміка розвитку світового фондового ринку. *Науковий вісник Одеського національного економічного університету*, Випуск 4(329) 2025. с.55-62
2. Вісягін О. О. Цифрова трансформація фінансового ринку: формування конкурентних переваг і управління новими ризиками. *Економіка та*

- суспільство. 2025. Вип. 81.
URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/7001> (дата звернення: 25.03.2026).
3. Євтух Л. Теоретичні основи функціонування фінансової екосистеми України. *Економіка та суспільство*. 2024. № 68.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-68-138> (дата звернення: 25.03.2026).
4. Aleksin G., Usherenko S., Kaminska I. Fintech in ukraine's post-war recovery: governance and managerial reflections. *Scientific Papers*. 2025.
URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025> (дата звернення: 25.04.2026).
5. Звіт про фінансову стабільність (грудень 2025) / Національний банк України. Київ, 2025. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/report> (дата звернення: 27.03.2026).

Дубовик О. Ю.,
к.е.н., доцент, доцент кафедри фінансів
Постовик Є. С.,
здобувачка вищої освіти 3 курсу
Одеський національний економічний університет,
м. Одеса

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ЦИФРОВИХ ІНСТРУМЕНТІВ У ПОДАТКОВОМУ АДМІНІСТРУВАННІ

Традиційні підходи, що застосовувалися при веденні бухгалтерського обліку та здійсненні аудиту, в останні роки демонструють тенденцію до зниження ефективності в умовах стрімкого зростання обсягів інформації, необхідності прийняття нестандартних управлінських рішень та постійних завищень вимог щодо прозорості звітності. Таким чином, діджиталізація стає каталізатором та основним інструментом для забезпечення ефективності податкового адміністрування, адже ігнорування розвитку таких інновацій, як електронна комерція, криптовалюти тощо призводитиме до втрат бюджету, труднощів для бізнесу та підвищення ризиків корупції. Тож логічно, що податковий контроль змушений зміщувати вектор від реагування постфактум на ті чи інші порушення до моделі управління ризиками, дистанційного моніторингу, постійного аналізу, що являють собою в сукупності превентивні заходи.

Шлях до цифровізації пов'язаний із застосуванням сучасних інформаційних систем, до яких належать ERP-рішення, на кшталт SAP, Oracle NetSuite, та хмарні технології, наприклад QuickBooks Online, Xero. Хмарні рішення дозволяють мати постійний доступ до даних з обліку у режимі реального часу з будь-якої точки світу, а також дозволяють економити ресурси на утриманні IT-інфраструктури [1; 2]. Серед інших інструментів, що можуть бути використані в контексті податкового адміністрування, існують технології розподіленого реєстру (блокчейн). Вони використовуються для забезпечення